

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadjatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
czimzendő.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök Dr. Berde Áron; Girsik János, Szabó Sámuel, Vörös Sándor,
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: A kenderről. Réti János. — A marostordamegyei gazdasági egylet köréből. Marosi. — A gyommagvak elpusztítása az istállótrágyában. R. J. — Kertészeti szakosztályunk működése. V. Szentgyörgyi Lajos. — Möllthali tehének Fogarason. — Egyveleg: Az oporto szőlő a borászat törvényszéke előtt. Savanyított takarmány előnye. A malacok anyjuk általi fellalása elleni óvszer. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetés.

A kenderről.

I.

Mint sok más mivelés alatt álló növényről, úgy a kenderről is azt tartják, hogy annak eredeti hazája keleten van, (India, Japán, vagy Perzsiában).

Némelyek azonban, tekintve, hogy a régi rómaiak idejében is már Európában igen el volt terjedve s mivel jól acclimatizálódott s vadon is mindenfelé előfordul — hajlandók európainak tartani.

A kender (cannabis, chanore, canope, hemp) a csaláncfélek családjába tartozik, bódító erős szagot terjeszt s ebből készítenek keleten az úgynevezett „hasist“, melyet, mint az opiumot, élvezik az ott lakók.

Kétlaki növény, de úgy him, mint nő egyénei egyforma magból fejlődik, úgy, hogy mindez ideig semmi megkülönböztetést az ivarra nézve nem tudtak tenni.

A kender rostja, mely végett azt termeljük, közvetlen a farészhez tapad s számtalan szálakból áll.

Miután a növények növesőket teljesen befejezték, akkor már a virágos és magvas kender közt oly nagy lesz a különbség, hogy messziről is észrevehető; ugyanis a him virágú kender mindig kisebb és vékonyabb, mint a nővirágú.

Minden kender, melyet termelünk egy fajhoz (species) tartozik; mégis megkülönböztetünk két válfajt, a melyek csupán nagyságra nézve térnek el egymástól. Azok egyike a közönséges kender (Cannabis sativa), a másik pedig az óriási vagy foszló kender (C. gigantea). A többi vál-

faj már nem oly állandó (constant), csupán esetleges s időleges — a talaj, égélj, trágyázás s műveléstől függ.

Az úgynevezett óriási (vagy piemonti) kender magas, erős, fás törzset hoz, s a hol szabadon áll — szára elágazik. A magja constant az az belőle mindig óriási kender nő. Mint egész lénye, úgy rostja is nemesak sokkal hosszabb (3—4 meter magasra is felnő), de keményebb s erősebb, miért is erős kötelek, hálók stb. készítésére kiválóan alkalmas; míg a kisebb fajta minden részében arányosabb s finomabb s lágyabb háncsot is ad, úgy, hogy rostjai kitűnő anyagot szolgáltatnak czérna, s fonalak gyártására.

Piemontban és Némethonban pl. Frankfurt a M. táján (ugy néhol hazánkban is) főképp az előbb említett fajtát termesztik; de ez idő szerint még sincs annyira elterjedve, mint az utóbbi, mely különösen Genua körül nagyban műveltetik.

Hires volt azelőtt az ukrainei kender, mely előbb Oroszországba szállítva, onnét nagy kiviteli cikket képezett nyugot Európa felé. Nagyon becsültetik továbbá az angol kender is, mivel hasonlíthatatlanul jobban készítették elő, mint pl. az orosz; de azért még a belföldi szükségletet sem képes fedezni, a miért is kivitelre annál kevésbé lehet gondolni, mint-hogy Anglia a tengeri hajózás s egyéb céljaira kendert nagyobb tömegben még külföldről is szerez be. Az orosz kender durvább, de erősebb, ugyanaz áll a francia s belga kenderre is. Az Angliából hozott kender nem oly szivacsos és száraz, mint az orosz, s ez okból a kötél kátrányozásánál több kátrányt szükségel vagy elvisel (t. i. az orosz) s e miatt, mivel a kátrány olcsóbb, mint a kender, némely kötélgyárosok, kik hajóköteleket szoktak készíteni, amannak elébe teszik. Mindazonáltal azon kötélgyártmány lesz erősebb, mely több kender s kevesebb kátrányt tartalmaz.

Kedvelt még az els z á s z i kender, mely 2,4 meter magasra nő, hasonlóképp ilyen hosszúságot érnek el rostjai is; de e tekintetben, mint fentebb mondva volt valamennyit fölülmulja

a piemonti vagy óriási kender. Ezek közül a 4—4.8 meter hosszúságu szarak nem tartoznak a ritkaságok közé, s a rostnak szépsége is alig áll más fajtaé mögött, míg magasság s tartósság tekintetében valamennyit felülhaladja. És hogy mily sokat ér — csupán a nagyobb hosszúság, az abból készített kötelek tartósságára nézve, könnyen belátható. Ez okból tanulják becsülni a kötelverők is a magas kendert s az oknál fogva ajánlom én is annak termelését.

Bologna és Ferrara vidékéről értelmes gazdák hoztattak eredeti magot, azon reményben (a mi különben természetes is), hogy ha azt jól mivelt és trágyázott földben termesztik, épp oly jól fog fejlődni, mint hazájában. Ugy is lön, magosan felnyult s erős rostokat hozott; de valamivel gorombának bizonyult. Megkísérlették tehát a magot kissé soványabb földbe vetni, melyet éppen nem vagy csak kevésbé trágyáztak meg és ekkép nem oly termékeny talajon is a viszonyokhoz képest igen kitünő s kifogástalan jóságú rostot nyertek. Ebből látható, mi előnyösebb s így ez ujjmutatásul szolgál az olasz kender okszerű termelésére. Helyesen cselekszik tehát az, ki évről-évre friss piemonti magot hozat, mely az első évben beéri szegényebb talajjal is; de a második évben a saját termésü magot — már jobb talajba vessük. A harmadik évben már az erőteljes nevedésből kissé veszít, kivált ha oly növényekről vettük a magot, melyek nem állottak oly termékeny talajon, mint ősei a piemonti lapályon.

Ha a magnak minden két évben megkívántató beszerzési költségét megkímélni s egyuttal a már meghonosított fajta elfajzásának elejét venni akarjuk, akkor vessünk be minden évben egy kis darab területet a legjobb földből, azon czélből, hogy rajta vető magot tenyészszünk, ez által ezen olasz kendernek specifikus tulajdonságait leginkább megőrizhetjük. Magától értetődik, hogy mivel ezt csupán a jó vetőmag nyérése végett tesszük, tehát az ekkép nyerendő kender rostjának jó minősége itt tekintetbe alig jöhet.

A vetőmag nyérése czéljából vetett mag sűrű ne legyen, mintegy 45—50 cmre álljanak a sorok egymástól, úgy hogy minden oldalról érje a levegő s a világosság, és hogyha szükségesnek látszanék, könnyen gyomlálható és hol sűrű — ritkítható legyen (néhol kapálják is pl. a mit magnyerés végett törökbuza közé szoktak vetni).

Egy kiváló, jeles fajtája természetlik még a kendernek Franciaország némely departemantjában „Brehemont“ név alatt, mely valószínűleg szintén Piemontból származik, mivel egyszersmind „piemonti“ név alatt is előfordul. Egy válfaját képezi tehát ez is az óriási kendernek és megnő 3.6—4.8 meter magasra; míg a Loire-völgynek gazdag talajában termesztett honi kender rendszeren csak 2.4—2.7 magosságot ér el.

A kendernek fehér vagy világossárga karógyökere orsóformát vesz fel s kevés szívógyökérrel bir, s éppen ezen csekély számú szívógyökere mutatja azt, hogy a kender sokkal kevesebb tápanyagot vesz fel a talajból, mint magából a körlegréből s így nem zsarolja tulajdonkép a talajt, (mint azt eddig róla hitték) s azért is az előbbi nézetet, mint hibásat kell itt kijelentünk.

Jöllehet a közönséges kender gazdag televény talajon nevezetesen üde s mély rétegü (mélyen szántott) talajban 2.4 meter magosságra is felnyulik; azonban középminőségü vagy szegény talajon nem haladja felül a 1.5—1.8 metert sem. A szára — érés idején — üres és nagyon észrevehető rövid szörökkel mezelt.

Ha a kender egyenkint nő fel, akkor szára sok mellékágot hajt; ha azonban jó sűrűn vetjük, akkor csak egy szárat hajt, oldalhajtások nélkül, s inkább felnyulik. Miért is ajánlatosabb a sűrű vetés, mivel ekkor a rost minősége jobb lesz és finomabb.

A mi a kendernek való talajt illeti, azt mondá egy a maga idejében híres francia gazda: „legyen az kövér, termékeny, könnyü miveletü, s birjon megfelelő klimával.“ Legyen már őszkor felszántva s a fagy által elporhanyitva, hogy a mag alá márczius végén elkészíthető s áprilisben bevethető legyen. A legjobb módja a talaj előkészítésének abban áll, hogyha őszkor kézzel, egy jó ásóval felássuk*) s felületét nem simítjuk el, hanem darabosan hagyjuk, hogy a szél, nedvesség s fagy jól átjárhassa. S ezután, ha az időjárás megengedi, januárban megfelelő trágyát viszünk rá s azután elgereblyézhettük, úgy, hogy a földből kerüljön a trágyára is. Ezután az egész aláforgattatik s a talaj elegyengettetik. Áprilisben a vetése már megkezdhető, a mag kapával könnyen takartassék alá, úgy, hogy 1—2 ujjnyi földtakarót kapjon. Ha ezután a talajra galambtrágyát szórunk, az a kendernek igen előnyére válik; de legjobb e célra bevárni az esőt, mivel különben kiégethetné a vetést. A hol kivihető az öntözés — hasznára lesz.

A vetésre friss magot válasszunk az utóbbi aratásból mivel a két éves mag rosszul szokott kelni, a még régebbi éppen kárba vesz a földben.

A különösen finom rostok — finom szövetek készítésére — oly kenderből származnak, mely nyulánk s magasra nőtt s ez akkor történik, ha a mag sűrűn lett vetve s a növények kényszerítve voltak növekedésük alatt egymást a fejlődésben gátolni.

Réti János.

(Folyt. köv.)

A marostordamegyei gazdasági egylet köréből.

(Marosvásárhely-szászrégeni vasutügy.)

A marostordamegyei gazdasági egylet ujabban is jelét adta az általános gazdasági érdekek előmozdítására czélzó élénk figyelmének, midőn feliratot intézett a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi ministeriumhoz, hogy kegyeskedjék oda hatni, miszerint a Marosvásárhelytől Szászrégenig legközelebből kiépítendő vasuton ott, hol az Marosvásárhely várost átszeli a Maroson levő hidak mellett mindenesetre egy kis indóház létesíttessék, hol személyek fel és leszállhassanak, áruk fel és leadathassanak.

A felirat mint közvetlen felettes hatósághoz azért küld-

*) Ezt kis termelők tehetik.

tett a földmivelési ministeriumhoz, hogy onnan ajánlattal áttessék a közmunka és közlekedési ministeriumhoz, mint melynek hatáskörébe ezen ügy elintézése tartozik.

Az egylet fenti teljesen jogos és méltányos kérését a következő okok támogatják:

Marosvásárhelynek mint most vasuti végpontnak indóháza annak idején (1871.) az angol társaság által a lehető legyszerencsellenebb ponton épített fel minden igaz ok nélkül csaknem három kilométernyivel alól a városon, a mi eddig is a városi és vidéki személy- és áru-forgalmat feleslegesen és jelentékenyen nehezítette és drágította, holott azt egyenesen és közvetlen a város szélére is állíthatták volna.

Már most ha a kérelmezett új indóház meg nem adatnék, akkor a Marosvásárhely és vidékével legsűrűbb érintkezésben és forgalmi viszonyban élő Szászrégen város és nagy vidékére és onnan viszont az előbbire induló nagy forgalom minden személyének és áru tárgyának Marosvásárhely városon át lefelé vasuton 3 és így vissza be a városba tengelyen ismét 3 és így összesen 6 kilométer teljesen felesleges munkaerő, idő és pénzrabló utat kell tenni; vagy megfordítva Marosvásárhelyről le tengelyen 3 és fel vissza a városba ismét vasuton három és így megint 6 kilom. költséges, feles utat! úgy, hogy tekintve a Vásárhely-régeni jó országutat az új vasut forgalma kárára valószínűleg sokan az eddigi direct tengely forgalmat fognák fenntartani. De mi még ennél is nevezetesebb az, hogy a gabnatermő mezőség jelentékeny részének útja éppen ott jön Marosvásárhelyre, a hová az új indóház kérelmeztetik; és már ha ez meg nem adatnék a mezőségi 40—50 erre felé irányuló község népessége, birtokossága arra lenne kárhóztatva, hogy midőn nagy fáradtan hosszú szekér soraival a várost eléri ott zökkenjen keresztül a vasuti sineken s a helyett, hogy ott mindjárt áruit feladhatná, még rontsa a városi kövezetet s menjen le a vasut mentén — de jó kerülővel — a mostani indóházhoz 3 kilométerre s onnan aztán ismét vissza háromra így temérdek időt és munkaerőt elvesztegetvén. De ez csak a közönség sörrelme, most jön a kincstár! A kincstár ugyanis maga is sokat áldoz az új vasutra azon reményben, hogy a görgényi uradalomból nagy fakeskedést fog folytatni s valóban Marosvásárhely és vidékén ma közel husz ezer ember veszi a tüzi- és épületfát a piacról, eltekintve a városon levő számos hivatalos helyiségektől, melyek szükséglete szintén néhány száz ölre megy, hát még a sok gyáré! Ha a kincstár az egylet által kért helyen rakhatja raktárakba fáját, minden ölet abból két-három forinttal olcsóbban adhat mintha a 6 kilométer fel s le utat is meg kell fizetni, hogy ez sok ezer ölnél mekkora forgalmi különbséget teszen a kincstára és ismét mekkora nyereséget a különben is az új vasutal sokat veszítő vásárhelyi közönségre nézve azt bizonyíthatni egészen felesleges, valamint azt is, hogy ha viszont a 2—3 frt. drágább áron lesz a fa fizetendő, akkor a kincstár fél annyit sem tud eladni, hanem csak vetélkedik a mostani concurrentiával.

Nem hallgathatom el, hogy Marosvásárhely város is, mely egyebekben föltötte sokat vesz az új vasutal annyi figyelmet s előnyt csakugyan megérdemlene, hogy a Szentkirály-utca vé-

gére kérelmezett új indóházzal személy- és áru-forgalma kissé olcsóbbá tétessék s az előbbieket szerint olcsóbb tüzi- és épület anyagokhoz (fa és kő) juthasson, mert most e tekintetben az ország legdrágább helyeihez tartozik.

Reméljük, hogy ezen méltányos kívánság annyival inkább ki fog elégittetni, mert mint halljuk a Baruch-féle nagy szeszgyárnak éppen az egylet által kért helyen egy fel- és rakodó hely már is kilátásba van helyezve.

Marosi.

A gyommagvak elpusztítása az istállótrágyában.

Igen nehéz, csaknem lehetetlen dolog — írja dr. Stebler egy német gazd. lapban — az istállótrágyában foglalt gyommagvakat, melyek oda a takarmány s alomanyaggal kerültek, mind kipszítani, hogy azok később a szántóföldre ne kerüljenek s fel ne burjánozzanak. Ha ez lehetséges volna, akkor legalább némely gyomoknak elterjedése meggátolhatnék, s az állatok emésztő csatornáján keresztül s az alommal nem kerülne a földre. Kivált pedig azon magvakra kellene figyelemmel lennünk, melyek kemény maghámmal bírnak; minők pl. a pillangós virágok nagy része, némely szilénéfélék, keresztesvirágok s ajakosak, a tejlőtölgaj, sok szirontákfélé, gabonarozsok stb.

A trágyának okszerű kezelése által már a telepen a gyomok közül sok elpusztítható, míg ellenben hanyag kezelés által magunk is hozzájárulunk azoknak elterjesztéséhez.

Ha a takarmány vagy alomszalma közt sok veszedelmes gyommag foglaltatik, akkor legcélszerűbb az abból kikerülő trágyát kompost készítésére használni. És pedig akkép, hogy földet rétegezzünk közé, s szélei körül is földből sáncot húzunk s az ekkép körülvevő halomra időről-időre trágyalét (ganajlét) hordunk, hogy az jól átjárja az egész tömeget. Ez által a komposzt nem csak jobb lesz — értékesebb — hanem a változó nedvességi állapot, s az átmedvesedés folytán (részben a húgy maró hatása folytán) igen sok gyommag csirző ereje tönkre megy.

Egy év múlva, vagy ha lehet előbb is, az egész tömeg átfordítandó, ez által keveredik, a levegő is jobban éri s a gyommagvak elpusztítását nagyban elősegítjük.

Ezen átrakás szükséghez képest újból ismételhető. Két év elteltével a komposzt felhasználható. Kivált rétekre lesz alkalmas s kitűnő trágyaszert. Szántóföldekre, hol a gyomok nagy károkat okozhatnának — ne vigyük; főkép ne kalászos növények alá, inkább kapás növények alá, vagy takarmánytermő földekre.

Óvakodjunk az oly trágyát, melyben sok a gyommag (mielőtt a telepen kezeltük volna) friss állapotban, erjedés előtt — a földekre kihordani.

Valószínű, hogy a gyps alkalmazása a gyommagvak elpusztítását sietteti, már pedig a gypsnak, vasgálicznak, vagy kénsavnak egy gazdaságból sem volna szabad már hiányoznia.

Azonban az is feltehető, hogy ott, a hol sok gyommag kerül a trágyába, legjobb igyekezetünk mellett sem lehet azt

kivinni, hogy épenséggel ne jutna csiraképes gyommag is a ki-hordott trágyával a szántóföldre.

Ez okból érdemel oly nagy figyelmet a talaj tisztántar-tása a gyomoktól, tehát első sorban erre legyen gondunk s ne feledjük, hogy a gyomok kiirtása munkát, költséget s okszerű vetésforgást igényel.

R. J.

Kertészeti szakosztályunk működése 1884-ben.

V.

(Vége.)

Nagy meglepetéssel szemlélte és izlelte szakosztályunk azon gyönyörű nagy őszi barackokat jegyző közvetítésével — Havasi József k.-középutczai polgártársunk terjesztett a szak-osztály bírálata alá. E ritka szépségű és finomságu gyümölcs, saját házi kertjében látott napvilágot Havasi ügytársunknak, s annyira elragadtattak a jelenlevők ennek már csak látása által is, hogy azonnal szemző galyak után tudakozódtak, izlelése után pedig éppen a legnagyobb fokon hágott mindnyájunk vágya az iránt, hogy ebből magunknak is szaporítsunk. Tettük is ezt töb-ben, szíves készséggel juttatván szemző anyagot a tulajdonos, s a mint már észlelhető többünk-nél sikerültek is a szemzések.

Nagyobbserű őszi barackról még fogalmam is alig lehet!

Izleltetett még ez atkalommal (sept. 3.) Nagy Dánieltől az igazi finom és szép Grawensteini alma, Sipos Gábortól (két éves koronázott fáról) szép és jó erdei vajonc, s jegyzőtől finom Williams = Vilmos körte.

A sept. 10-diki ülésben izleltetett Ritter utján a kolozs-monostori gazdasági tanintézet-től tizenégyféle nemes szilva; névszerinti a Trautenberg czukorédese, violaszin piros, kemény husu, nagyon apró, s nem magvaváló.

Dörelluri nagyszilvája, hosszudad gömbölyű, nagy kék.

Admiral Rigny, zöld ringló forma és színű, kemény husu, édes.

Althán ringlója, kiváló nagy, szép és jó szilva, violaszin piroskás.

Kirke szilvája, még nagyobb s nem is gyengébb finomságu, kék, gömbölyű.

Wangenheim korai szilvája (sept. 10.)!? apró kék, alakra hasonmása a Rigoynek.

Braunau kajszin szilva, szép és jó, gömbölyű sárga szilva.

Jodoignei ringló, nagyon érdemes ujdonság (már t. i. előttünk, minthogy most láttuk és izleltük először), igen szép nagy piros gömbölyű szilva, Althán és Kirke nagyságu.

Bazilicza szilvája, ez is finom és szép nagy kék szilva.

Décaisne szilvája, óriás nagy zöld, jósága nem sokat ér.

Frankfurti barackszilva, ez is kék, hasonló az „olasz“-hoz, de ennél sokkal gyengébb.

Török vagy kék datolya, hasonló színű és alaku a besztercei szilvához, csakhogy annál jóval hosszabb.

Végül az Ageni szilva, mint „világhírű nagyság“ (!?)

Valóban nem tudjuk megérteni, miért óhajtja Villási tisztelt barátunk e legutóbb irt, igazában „haszontalanságot“ annyira előtérbe tolni, hogy mindenütt, a hol csak teheti, e szilvával akar brillirozni?! Mi pedig igazán, úgy vagyunk evvel is, mint valánk pár év előtt a híres Orbai almával és több mással — kostolgatjuk már vagy 2—3 év óta éretlenül, érve, túlérve, aszalva, főve, iznek (lekvár), töltve, töltetlen, s szóval minden-féleképpen, hogy föltaláljuk benne azt az Ágenit, a melyet a „Gyümölcsészeti és konyhakertészeti füzetek“ ez évi VIII-dik száma 228. és 232-dik lapján ismételtlen édig magasztal Baltet Károly s * alatt sugja nekünk: az erdélyi gazd. egyesület kertészeti szakosztályának a különben érde-mekben igen gazdag szerkesztő a „nagy hangot.“

Talán mégis igen tulságos az a buzgalom, melyet a mi teljességgel meg nem verhető beszterceinkkel szemben kifejtteni iparkodik Villási kedves barátunk az Ageni szilva mellett.

Sehogy sem vagyunk képesek fölfogni e véghetetlen tulzást! Vagy valami mást kell hogy tisztelt barátunk Ágeninek ismerjen, nem azt a kis szétrepedő természetű, se nem piros, se nem kék — ugyszólva apró haszontalanságot, — a melyet mi már színről-színre jól ismerünk. Vagy aszaláskor magva helyét valami olyan drága anyaggal tömök ki, mely értéket kölcsönöz neki, mert ismételni bátorkodunk, hogy különben el sem tudjuk hinni sem a Baltet állítását, sem a szerkesztő csillagjegyzetét.

Legyen azonban bármiként a dolog, mi sem délnyugati Franciaországtól nem irigyeljük e nagy kincset, sem tisztelt szerkesztő lángkeblű ügytársunktól zokon nem vesszük a megjegyzéseket, mert ha ő úgy ismerné e szilvánkat, mint a hogy nem ismeri, bizonynyal fölhagyna e tréfálózással s nem törekednék gondolkodóba ejteni tájékozatlan olvasóközön-ségünket, s még talán a kevésbé tájékozottak egy részecskéjét is!

Különbölyű oly fába vágja fetszójét, a ki a mi besztercei szilvánkat meri csak gondolatban is becsmérlelni, a melybe az bizonynyal bele kell hogy szakadjon.

Mi igaz, hogy ennek métermázsáját nemhogy 300—400 frankon adhatnók, mint az Ágeniről iratik, de 30—40-en sem, s ennek egyszerű okát abban találjuk, hogy ez nálunk egyáltalában mindenütt erdő módra lepi el a helyeket, mindenkinek van s a hova egyszer beültetett, onnan soha ki nem pusztul. Hogy mi czélokra használjuk, többször elmondtuk, nem szükséges magunknak újra meg újra ismételtetnünk.

Hogy pedig a boszniai szilvát is beszterceink elébe helyezi Villási igen tisztelt szerkesztő barátunk, azt éppen nem vesszük rossz néven, mert az a mint tudjuk azonos evvel. Erről azonban mi csak a jövő évben bizonyosodunk meg egészen, a mikor is termőre jönnek azon szemzéseink, melyeket dr. Berksz ezredorvos ur szívességéből nyertünk (szemző galyakban) most két éve, éppen onnan a helyszínéről.

De talán igen is eltérénk szakosztályi ülésünk tárgyától? Nem, hisz e dolgot is ott beszélgetők meg, a mit tenni szoktunk mindennel, a mi ez ágba vág.

E kis kiterésünk is vétessék tehát tisztelt olvasóink által e keretbe tartozónak! Villási igen tisztelt barátunk pedig ne vegye egyébként e kis mondatokat, mint az ügy tisztázásából folyó kötelemünk teljesítésének.

Ez ülésben kérés határozatot intéztetni az igazgató választmányhoz, az egyesület nagy-utczai szőlője vinczellérje rozzant hajlékának megépítése tárgyában.

S izleltetett még néhányféle ismert és ismeretlen jó gyümölcs; így pl. Mező-Szengyeli Betegh Sándor ömeltőségától Congressus emléke és Williams = Vilmos, kiváló nagy példányokban, továbbá igen szép Langton páratlanja (alma) Moringeni rózsá-almá Ritters utján a k.-monostori gazd. tanintézetből, Piroška elnöktől, „Stein János“ körte jegyzőtől. Jó Amanlis vajoncza a Biasini-féle szőlőből és Rittertől.

Finom piros Magdolna saját öszibarack magoncz elnöktől.

A szept. 17-iki ülésre tüzetett volt ki megválasztása azon gyümölcsfajoknak, melyeknek tárgyában gr. Széchenyi miniszter ur öngyméltósága leiratot intézett volt (jul. 19-iki kelettel) gazd. egyesületükhöz s ennek közvetítésével összes erdélyi megyéinkhez, s illetve vidéki gazd. egyesületeinkhez; tekintettel azonban szakosztályunk arra, hogy e tekintetben is lehető eredményesen járjon el, fölkeréseket határozott intéztetni erdélyrészi megyéinkhez, hogy azok is válasszák meg külön-külön területeikre, az ottan legbiztosabb termő, piac képes nemes alma-körte fajokat s azok névjegyzékét, revisió tekintetéből hozzánk betérjeszteni sziveskedjenek!

A termelésre ajánlandó fajoknak hozzánk való betérjesztése határidejéül okt. 8-dikát határoztuk; azt híven, hogy ez idő alatt mindannyian eleget teendének e nem kis fontosságú öhajlásnak.

Mint hogy pedig még maig (nov. 15.) is oly kevés vidék járult e kérdés megoldásához, küldte be „választottjai“ névjegyzékét (mindössze is csupán 2.), elhatároztuk, a mi tapasztalataink alapján állítani össze a fajokat egész Erdélyre nézve. Mindenesetre tekintetbe véve a néhány helyről beküldött gyümölcsöket is.

Ez ülésen a jövő országos kiállítás tekintetéből is tetünk némi intézkedéseket a szakunkba vágó dolgok összehozása tekintetéből, nyílt föl hívt intézvén e lapok 40. számában s helyi napilapjainkban s ezen kívül zárt levélben is 200—300 oly ügytársunkhoz s illetve lelkes jó gazdasszonyainkhoz, kiktől bizvást remélhetünk egyet-mást, melyekkel bátran megállandjuk helyünket az országos kiállítás ítélőszéke előtt.

Sokat irtunk, sokat jártunk, még házról-házra is, hogy anyagot szerezzünk ez ügyünkbe vágó dolgok méltó föltüntetéséhez; mi lesz eredménye, a világra szóló indolencia miatt, nem tudjuk. Reméljük azonban, hogy törekvésünket siker koronázzandja!

Ezután az előrusítás céljából termelt és termelendő ojtványok kérdése merülvén föl, a rövid, de beható eszmecsere

eredményeül örömmel constatálhatjuk, hogy a többi féle fajok fölött különösen keresett Batul ojtványokból jövőben 600—700 drbbal s a londoni pepinből pár százzal adhatunk ki többet, mint azt eddig tehetők, és pedig oly gyönyörű példányokban, melyekhez hasonlót látni is nehéz dolog.

Természetesen e kétféle alma ojtványunk szaporításával, a csontárookban kellett reductiókat eszközölnünk és pedig különösen a szilvákban, minthogy azok ugy is mind kevésbé kezdenek keresettek lenni.

„Alma-körtéink“ közül pedig különösen a Batul — ez az összes almáink közt legmegbecsülhetlenebb erdélyi „büszkeségünk“ — oly nagymérvű keresettségnek örvend, hogy csak század részben vagyunk képesek eleget tenni a megrendeléseknek.

Az izlelésre került nagyszámu gyümölcsfélésegek közül említésre méltóknak találjuk a Mike-Jakab Elek kertből — a Szamos mellől — Stein Gábor ur utján egy nagyszerű Diel vajonczt s vagy 3-féle finom körtét.

Somkerekéi Gusztáv főerdészitől Gyaluból még egy pár tavalyi „Bánfi Pál“ almát. Elnöktől kiváló Willermos és Botzen (Krézsek szerint Putziner) őszi barackokat, egy és ugyanaz mind a kettő; gyönyörű sárga héjjal és éppen oly arany sárga igen-igen finom hussal; különös kis maggal. — Szenkovich Mártontól Smirnai piros muskatály szőlő, ropogós Chasselas, Sárga és zöld liaduaiak, Mathiasz szerint: Kient-sheimi szőlők.

A szept. 24-iki ülés tudomásul veszi, hogy a 21-én elnökségi intézkedés folytán, elárverezett köztelki almatermésből bevétellett 13 frt 80 kr. s így az összes köztelki silány gyümölcstermésből, ez évben a mult számban közölt 75 frt 49 kr.-ral együtt 89 frt 29 kr.

Átvizsgálván a köztelki ojtványokról és ojtógalyokról kiadandó új névjegyzék, annak kinyomatásával egyleti titkár bizatott meg.

Izleltettek: elnöktől gyönyörű nagy és finom Madame Goujard öszibarack s 14-féle legjelesebb csemege-szőlő, s azok közt a Chasselas Wiebert, Duc de Malakoff, Szomüri muskatály, Madelaine imperial, Chasselas imperial, Találtgyermek muskatály = L'anfante trouve, picoletta, utólérhetetlen finomságu és a szemnek is igen-igen tetszetős különlegességek. — Végül Ritter utján Kolozsmonostorról a gazd. tanintézetből valódi Károlina Augusta szép és jó alma, mely alma egyszersmind földertette azt az eddigi téves hitünket is, hogy a köztelki nyári Károlina Augusta nem más, mint a valódi Charlovovszki.

Az okt. 1-én tartott ülésben, számbavétellett a köztelekről kiadandó ojtványok leltára s egyszersmind Bodor Antal, Szász Lajos és jegyző személyében kinevezett 3-as bizottság fölkéretett, hogy a mint az időt elérkezettnek gondolja, kezdetesse meg az ojtványok kiásatását s aztán osztályozva az ojtványokat, gondosan földeltesse be, hogy gyökérzetében legkisebb kiszikkadás se történhessen.

Ez ülésben izleltettek a kolozsmonostori gazd. tanintézetből — Ritter főkertész ügytárs utján — a szép fejtér és jó

Cludius őszi almája, Piros bibornok gyönyörű szép lapos alma; Hawthernon, igen érdemes szép nagy alma, finom hussal és borizü savanyval; a ritka szépségű aransárga Sárga nemes alma = Golden nobel, finom leves hussal; Csillag Rte, gyönyörű alaku és szép s jó piros-pettyes alma; Burckhardt Rteje meglepő szép tigrisbőr tarkaságu külsővel, finom bő leves hussal. Dánzigi bordás, Sárga Richárd alakja bordásságát tekintve a féltéfejr kálvilt juttatja eszünkbe, de nincs éppen oly finom; még volt a Moringeni rózsá-alma s a Sándor-czár, melyek igen sokban hasonlítanak egymáshoz; aztán az Ananász Rte és a tulságos savanyu, de szép piros csikos Langton páratlanja.

A szép nagy és érdemes Arenbergi kolmár és óriás nagyságu Erdei vajonc szintén Ritter utján.

Elnöktől a Gregoir-féle delicatesse „Nagy Ferencz vajoncza“, finom Esperen Vineaus és Piroska.

Okt. 8-án jegyző fölujtván egy korábbi ülésben nyilvánított azon eszméjét, miszerint a helybeli gyümölcsészek s illetve gyümölcstermelők által egy kis collectiv kiállítás rendeztessék. A fölvelt eszme termő talajra találván, kimondatott a „legyen“ s e sorok írója megbízott a további teendőkkel. A csinos dolog három nap alatt nyélbe ütött s a mint azt tisztelt olvasóink e lapok 43—44-dik számaiból — dióhéjba szoritottan — ismerik, tisztességesen sikerült is. Legyen elismerés és köszönet e helyen is a sikerért első sorban Ritter ügytársunknak, ki a kolozsmonostori gyűjteményt e helyen bemutatta, az udvarhelymegyei gazd. egylet elnökségének, Jakab Mózsa lelkész, Vinczenli Károly, br. Bánffí Ernő uraknak szép gyümölcseikért! s mindazon helybeli ügyfeleinknek, kik hozzájárulásaikkal ügyünk segítségére valának!

185-féle almát s 127-féle körtét hoztunk össze az érdeklődők — közel két hétig tartó — lelki élvezetére s nehányunk igazi alapos tanulmányozhatása tekintetéből.

Mindennap megnézhetette, a ki akarta, mert belépési díjról szó sem volt; de hogy mégis aránylag oly kevesen gyönyörködtek ez igéző szép gyümölcsökben, csak sajnálatunkat fejezhetjük ki fölülte!

Mindazonáltal mi erősen elhatároztuk, hogy ha Isten élet, minden évben fogunk hasonló kiállítást csinálni.

Az okt. 15-iki ülés helyett a szakosztály kis testülete az egylet nagy utczai szőlős kertjének nagyrésztben már megérett termésében gyönyörködött, s készítette elő a 21-én tartandó nyilvános eladásra az egyes táblák s illetve az összes termék árának ügyét; izlelgetvén egyszersmind azokat a ritka fajú specziálításokat, melyeket egy gyűjteményben, ily imposans választékban aligha föltalálhatni az összes magyar szőlőszet világában.

A 22-én tartott ülésben tudomásul vétetik, hogy az elébb jelzett szőlőtermés 226 frt 31 krért adatott el, s így összesen a szept. 24-iki 3 frttal együtt (egy kosár Malingerért Csiki Lukács) 229 frt 30 kr., tehát a két kert ez évi szőlő és silány gyümölcs terméséből bevételét: 318 frt 59 kr.

Ez ülés alkalmával kimondatott, hogy a tárlat még 25-én délutánig nyitva marad, a mikor is bezáratván, a tanulmányi szempontból ott hagyott gyümölcsök jegyző gondjaira bízotnak, a ki is adandó alkalmakkal azokat izelés czéljából bemutatandja. — Egyidejűleg avval is megbízott jegyző, hogy az udvarhelymegyei gazd. egylettel, Jakab Mózsa lelkész ural s meg másokkal is, a kik óhajtanák, írásban tudassa, hogy nem helyesen nevezett vagy éppen névtelenül beküldött gyümölcseiknek, mi a „becsületes neve“. S azzal megizlelvén az igen szép alaku — testes — Belle et bonne jó körtét Jakab Mózstól és Kolozsvári Albert néptanítótól; az A lensoni füge körtét Rittertől; Virgouleuset, zöld stettinit, Nemes Colmárt Jakab Mózsa lelkész ügytársától, egyéb tárgyait a 29-én tartandó ülésre halasztotta.

S mi is annak közlését egy közelebbi alkalomra.

Szentgyörgyi Lajos,
szakosztályi jegyző.

Möllthali tehének Fogarason.

A földmívelési ministerium valamennyi gazdasági egylethez a következő köriratot intézte:

Ugy az országos szarvasmarhatenyésztés érdekeinek, valamint a fogarasi ménesbirtok üzemének figyelembe vételével intézkedtem az iránt, hogy az eddig a bábolnai állami ménesbirtokon felállítva volt möllthali tenyésztőrsz a fogarasi állami ménesbirtokra helyeztessék át.

Ezen áthelyezés már tényleg meg is történt azonban a jelenleg országos tenyésztési célra már átadható öt darab möllthali bika visszahagyatott még a bábolnai ménesbirtokon s a vásárolni kívánó tenyésztőknek rendelkezésére áll; ezek elvitele után azonban azon tenyésztők, kik ezen törzsből származó bikákat óhajtanak szerezni, szükségletöket a fogarasi ménesbirtokról fogják fedezhetni.

A bábolnai ménesbirtokra ezen törzs helyett a jövő évben siementhalai tenyésztőrszet szándékozom beszerezni, minek megtörténtéről annak idején fogom (czimet) értesíteni.

Felkérem (czimet), hogy ezen változásnak az érdeklődő tenyésztők között leendő közhírré tétele iránt saját hatáskörében intézkedni sziveskedjék.

Budapesten, 1884. évi október hó 28.

A minister megbízásából:

Kozma.

EGYVELEG.

— Az oportó szőlő a borászok törvénytiséke előtt czim alatt jeles szakközlönyünk a „Borászati Lapok“ terjedelmes cikksorozat hoztak és miután az oportó erdélyi országrészünkben is el van terjedve, érdekesnek tartjuk t. olvasóinkkal legalább a befejezést közölni, melyet maga az érdemdu szerkesztő: Molnár István írt:

„Nézetem szerint hüvösebb éghajlat alatt az oportó egyike a legbecsesebb vörös borfajoknak s ha azt akarjuk, hogy nálunk is kifünő s betegségekől mentes vörösbort szolgáltat-

son, — ezen esetben le kell azt még akkor szüretelni, midőn czukortartalma a 20%-en felül nem emelkedett s savtartalma a 6%-en alul nem áll, a mi talán szeptember közepére esik. Továbbá értékes anyag lesz mindenkor az oporto a kadarkához való keverése, mint ezt már is igen sokan tapasztalták s ezen tapasztalatoknak kifejezést is adtak. De ne feledjük el, hogy ezen esetben is az oportonak külön táblában kell helyet foglalnia s csak kiejert levének szabad kevertetnie; mert ha az oporto a későnéző kadarkával egyszerre szüreteltetik, tulérett leend s legtöbb esetben már korhadásba átment üres boggyóhéjakban lesz gazdag, minek következtében még a kadarka bor tartósságát is alterálhatja. Végszó: Az oportó szőlőre a törvényszéki végzés úgy hangzik, hogy az minden esetre megérdemli az ajánlást és szaporitást és pedig: 1. mint korai s jól értékesíthető asztali szőlőfaj; 2. mint kitünő vörösborfaj szőlő, északibb s hűvösebb éghajlatu borvidékeinkre; 3. mint vörösborfaj délibb s jobb borvidékeinkre is, külön ültetve s korábban szüretelve; 4. s végül mint vörösborfaj keverésére a kadarka s egyéb keményebb bort szolgáltató vörösborfajainkhoz.

— Savanyított takarmány előnyei. 1. Függetlenítjük magunkat az időjárástól, mert ezt minden idő-viszonyok között kivihetjük. 2. A takarmánynak egész tápanyagát megkapjuk, mert itt a takarmány legértékesebb részét is megnyerjük, míg a szárításnál a legnagyobb vigyázat mellett is sokat veszítünk belőle. 3. Takarmányunk biztosítva van tűz és víz ellen, még pedig biztosabban, mint a legjobb intézetnél, mert perczenet sem huznak le értékéből. 4. Nedvdus takarmányt nyújt télen állatainknak, a mit — ha megszokták — nagyon megkedvelnek és a tehenek nagyon jól tejelnek tőle. Hátrányai: 1. A takarmány besuvarozása költségesebb. 2. Takarmányozása költségesebb és nem oly kényelmes. 3. Magánosan nem lehet takarmányozni, tehát használata korlátolt; a savanyított takarmánynál egy harmadrész száraz takarmányt kell adnunk. 4. Kivitele ezen eljárásnak sokkal költségesebb, mint a rendes takarmányzásnál. A savanyítás tehát minden esetre az időjáráshoz van kötve. Esős időben, midőn nincs reményünk takarmányunkat szárazan behordatni, mindenesetre a savanyítást fogjuk alkalmazni. Alkalmazhatjuk továbbá még akkor is, midőn késő ősszel félünk, hogy takarmányunk megfagy. (Gy. M.)

— A malaczkók anyjuk általi felfalásnak megakadályozására e következők ajánlatnak: fiadzás után, midőn a kocza poklát elveti, az azonnal eltávolítandó, mert annak felfalása ingert ad a malaczkók felfalására is, a malaczkók pedig langyos aloé-tinktúrával bekenendők vagy pálinkával (borszesz) bedörzsölendők. A kocza pedig fiadzás után gyakrabban naplában 4—5-ször kínálandó meg valami higabb eledellel; ha pedig mégis hozzá fogna a felfaláshoz egy adag hánytató, mely undort idéz elő, biztos óvszer. (Gy. M.)

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest nov. 15. | Bécs novemb. 15.

Buza	7·40 — 8·20 frt	8·10 — 9·30 frt
Rozs	6·25 — 7·20 frt	7·40 — 8·20 frt
Árpa, takarmány	6·40 — 6·75 frt	7·25 — 8·50 frt
Árpa, szeszfőzésre	6·90 — 7·90 frt	8·25 — 9·00 frt
Árpa, seres	8·35 — 9·60 frt	8·25 — 10·25 frt
Zab	6·20 — 6·50 frt	6·65 — 7·05 frt
Törökbuza	6·90 — 7·00 frt	7·25 — 7·35 frt

Budapesti marhavásár nov. 13-án. Összes felhajtás 2773 db. nagy és apró marha. — Ebből eladatott 19 db. bika, 614 db. ökör, 400 db. vágó tehén, 156 db. fejős tehén, 88 db. bival, 212 db. borju, — db. bárány, 1279 db. juh. Árak: bika darabonként 72—180 frt, ökör páronként 170—340 frt, vágó tehén páronként 130—285 frt, fejős tehén darabonként 72—145 frt, bival páronként 145—212 frt, borju drbonként 6—16 frt, bárány páronként — — forint, birka páronként 6—14½ frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 51—54 frt, tehenhús 48—51 frt, borjuhús 44—47 frt, bivalhús 46—51 frt.

Kőbányai sertésvásár nov. 14-én. (Az első magyar sertéshizláló és kölcsönelőező részvénytársaság jelentése.) Az e heti forgalom élénk volt, és daczára a nagy kínálatnak az árak szilárdan tartottak.

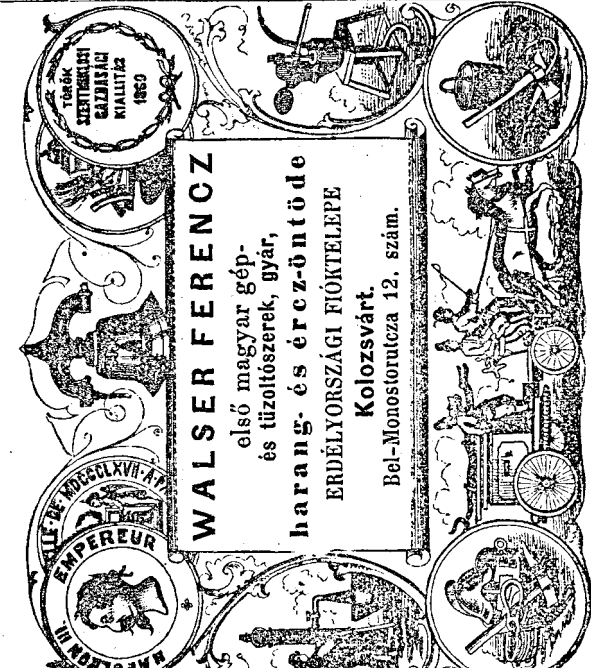
Heti átlagárak: magyar vál. áru 260—320 klgr. nehéz 44—45 krral, 180—240 kilogr. nehezek 45½—46½ kr. Öreg 300 klgr. túli nehéz 42—43 kr, vidéki sertés 45½—46½ kr. Transitóban: szerbiai 46—49 kr., romániai 46—47½ kr, tuskés — krral tiszta kilogrammonként. Összes felhajtás: 6741 darab, összes elhajtás 11573 drb.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

Kívánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagybottás és vízművészeti kellékek tárlata.

WALSER FERENCZ
első magyar gép-
és tüzelőszerek, gyár,
hang- és érczöntőde
ERDELYORSZÁGI FŐKÖTELEPE
Kolozsvárt.
Bel-Monoszlortcza 12. szám.

Szerelő-műhely vízvezetékek kúrák s berendezésére.

(3.) Telmemesen leszállított gyári árak mellett. (47—52.)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter							100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tüzifa		
k r a j c z á r o k b a n												
Balázsfalva	november	13	500	450	350	—	250	250	300	—	300	40
Bánfi-Hunyad	november	4	700	550	550	—	300	600	—	—	250	44
Besztercze	november	11	618	425	425	—	315	600	520	240	300	36
Brassó	november	14	580	400	360	340	200	360	320	180	245	40
Csik-Szereda	november	12	700	550	400	350	225	500	220	70	200	32
Deés	november	11	720	620	520	480	320	450	680	280	320	40
Déva*	november	8	1005	835	785	—	350	790	220	120	300	40
Erzsébetváros	november	15	650	500	450	—	250	450	300	180	250	44
Fogarás	november	14	515	—	300	—	192	300	220	90	210	42
Gyula-Fehérvár	november	15	600	550	425	—	260	410	340	130	260	46
Gyergyó-Szent-Miklós	november	8	700	600	450	450	250	500	240	80	200	32
Hátszeg	november	10	510	480	520	400	350	420	120	6	250	36
Kézdi-Vásárhely	november	13	585	480	360	320	210	500	400	100	300	36
Kolozsvár	november	13	561	—	394	—	225	390	450	220	300	48
Maros-Vásárhely*	november	13	660	550	570	540	490	640	400	200	450	42
Medgyes	november	13	580	510	390	—	225	350	175	90	220	44
Nagy-Enyed	november	13	525	450	375	—	210	350	440	140	280	40
Nagy-Szeben	november	14	540	420	350	430	200	420	170	130	325	44—46
Nagy-Várad	november	11	508	410	368	312	246	288	320	150	380	48
Segesvár	november	13	620	450	370	—	230	450	160	120	230	40
Sepsi-Szent-György	november	17	530	500	360	300	200	400	220	110	150	36
Szamosujvár	november	17	525	400	390	—	290	470	240	70	240	40
Szász-Régen	november	13	550	388	412	388	200	412	330	220	240	40
Szász-Sebes	november	13	700	600	450	400	250	425	165	85	240	44
Szászváros	november	15	550	430	370	—	210	470	300	70	210	44
Székely-Udvarhely	november	11	700	550	480	—	200	500	280	180	280	40
Szilágy-Somlyó	november	14	488	406	374	—	228	422	250	150	350	44
Teke	november	10	600	500	450	350	150	400	260	40	1200	32
Torda	november	15	550	400	300	300	180	375	200	15	250	44

A *-al jegyzett árak metermázsára vonatkoznak.

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		széri hirdetésnél bélyeggel együtt																									
		1	1—3	1—6	1—12	1—18	1—26	1—30	1—36	1—40	1—52	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr		
1 ⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60						
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10						
8 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60						
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35						
4 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60						
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35						
2 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60						
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85						
1 ¹⁶ / ₁₆ oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60						
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10						

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 kr-ával számíthatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és lapunk t. előfizetői 25% vagyis egy negyedrészt

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.

Nyomatott Gámán János örökösénél, közép-utca Minorita-épület.